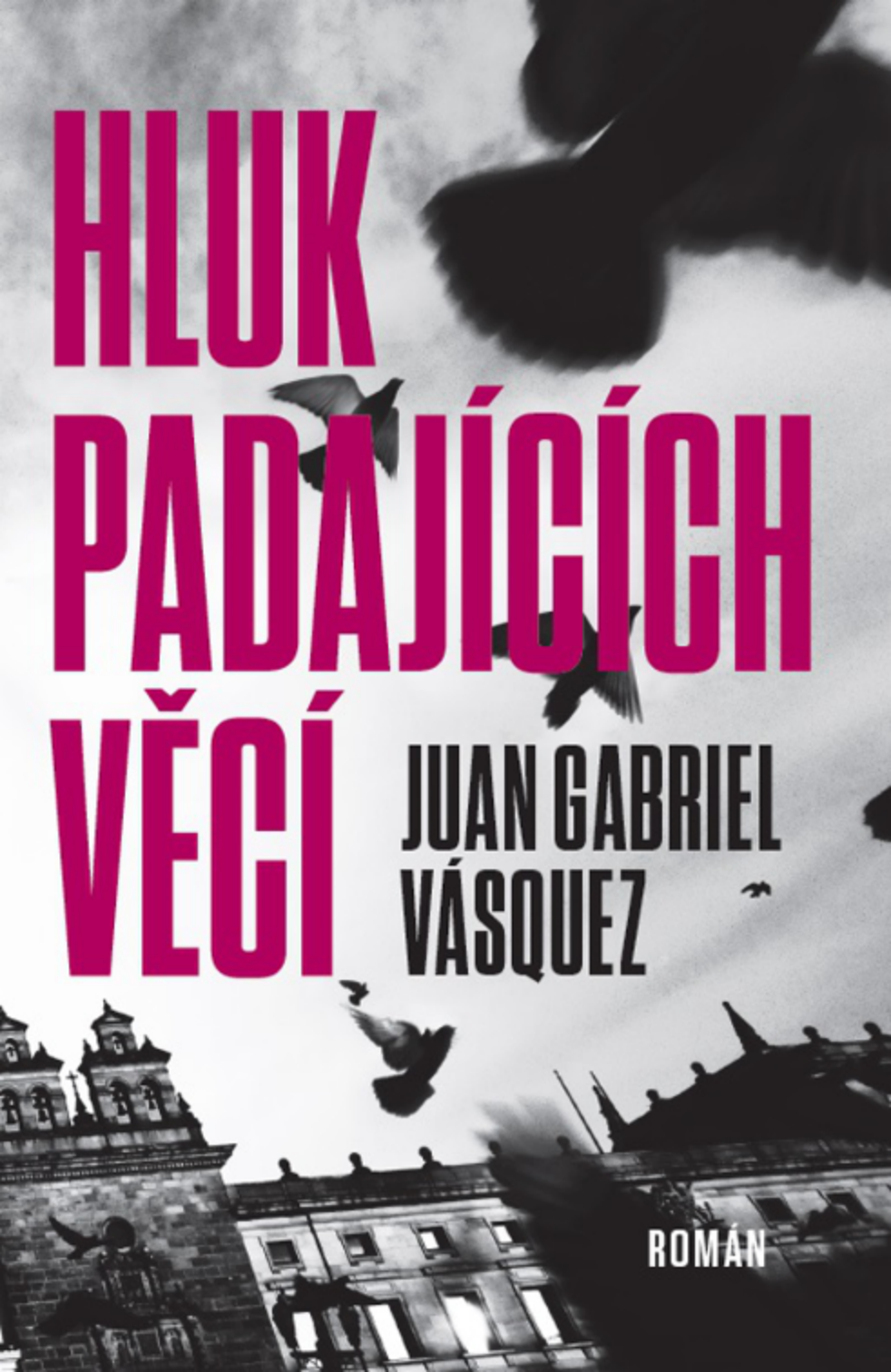




HLUK PADAJÍCÍCH VĚCÍ

JUAN GABRIEL
VÁSQUEZ

ROMÁN

Juan Gabriel Vásquez
Hluk padajících věcí

HLUK PADAJÍCÍCH VĚCÍ

JUAN GABRIEL
VÁSQUEZ

Nakladatelství Paseka
Praha – Litomyšl

PŘELOŽILA ANEŽKA CHARVÁTOVÁ

Vychází s přispěním Ministerstva kultury České republiky



EL RUIDO DE LAS COSAS AL CAER

Copyright © Juan Gabriel Vásquez, 2011

Copyright © Santillana Ediciones Generales, S. L., 2011

Translation © Anežka Charvátová, 2015

ISBN 978-80-7432-597-7 (váz.)

ISBN 978-80-7432-698-1 (epub)

ISBN 978-80-7432-699-8 (mobi)

ISBN 978-80-7432-700-1 (pdf)

Marianě, vynálezkyni času a prostorů

Hořely, řítily se snu mého stěny,
jako se s křikem hroutí celé město!

Aurelio Arturo, *Snové město*

„Tak ty taky přicházíš z nebe! Z které planety?“

Antoine de Saint-Exupéry, *Malý princ*

I.

JEDINÝ DLOUHÝ STÍN

První hroch, samec o váze půldruhé tuny, zbarvený jako černé perly, padl na konci roku 2009. Dva roky předtím utekl z bývalé zoologické zahrady Pabla Escobara v údolí řeky Magdaleny a po celou tu dobu svobody ničil úrodu, rozšlapával napajedla, děsil rybáře, dokonce jednou zaútočil na plemeníky z dobytkářské haciendy. Když ho lovci dostihli, střelili ho jednou ranou do hlavy a druhou do srdce (náboji ráže 0,375, protože hroch má tlustou kůži); pak zapózovali u zdechliny, veliké, tmavé, zvrásněné hroudy, meteoritu spadlého z nebe; a tam také pod korunou ceiby, která je chránila před prudkým sluncem, vysvětlili před prvními kamerami a zvědavci, že zvíře kvůli váze nemohou přepravit vcelku, a ihned je začali porcovat. Nacházel jsem se ve svém bogotském bytě nějakých dvě stě padesát kilometrů odtamtud na jih, když jsem ten snímek, zabírající víc než půl tiskové strany v jednom významném časopise, spatřil poprvé. Tak jsem se dozvěděl, že vnitřnosti zahrabali přímo na místě, kde zvíře padlo, kdežto hlava a nohy skončily v jedné biologické laboratoři v Bogotě. Dozvěděl jsem se také, že hroch neutekl sám: na útěku ho doprovázela jeho družka a mládě – tak je aspoň v sentimentální verzi představovaly méně seriózní deníky –, a ty se nyní nacházely na neznámém místě a pátrání po nich okamžitě nabylo příchuti mediální tragédie, pronásledování nevinných tvorů bezcitným systémem. A někdy v těch dnech, zatímco jsem v novinách sledoval, jak hon postupuje, jsem se přistihl, že vzpomínám na jednoho muže, na něhož

jsem už hodně dlouho nepomyslel, třebaže v jednu dobu mě nic nezajímalo víc než tajemství jeho života.

V následujících týdnech se obraz Ricarda Laverdeho proměnil z náhodné vzpomínky, jedné z těch hříček, které nám provádí paměť, ve věrný, oddaný, neustále přítomný přízrak, postával mi u postele, když jsem spal, a v hodinách bdění mě zdálky pozoroval. Ranní rozhlasové pořady, večerní televizní zprávy, novinové komentáře, které četl úplně každý, i blogeri, které nečetl nikdo, všichni přetřásali otázku, jestli je nutné bloudící hrochy zabít, jestli nestačí je obklíčit, uspat a vrátit do Afriky; zato já doma, daleko od debaty, kterou jsem nicméně sledoval se směsicí fascinace a odporu, jsem čím dál soustředěněji myslel na Ricarda Laverdeho, na dny, kdy jsme se seznámili, na to, jak krátký byl náš vztah a jak dlouhodobé jeho následky. V tisku a na obrazovce vypočítávali odpovědní činitelé nejružnější nemoci, jaké může šířit takový *artiodactyl* – tohle slovo, pro mne neznámé, používali – a v bohatých čtvrtích Bogoty se začala nosit trička s nápisem *Save the hippos*; a já jsem si zatím doma, za dlouhých večerů s ustavičným mrholením, nebo na ulici cestou do centra začínal vybavovat ten den, kdy Ricardo Laverde zemřel, a tvrdošíjně jsem lovil z paměti co nejpresnější podrobnosti. Překvapilo mě, jak snadno si vybavuji vyřčená slova, spatřené a zaslechnuté věci, vytrpěnou a již překonanou bolest; překvapilo mě také, jak zbrkle a ochotně se vrháme do škodlivého vzpomínání, které koneckonců nepřináší nic dobrého a jenom narušuje naše normální fungování, vzpomínky jako závaží naplněná pískem, co si atleti při tréninku přivazují k lýtkům. Postupně jsem si s jistým úžasem začal uvědomovat, že smrt toho hrocha definitivně uzavřela epizodu, která v mém životě započala dávno předtím, víceméně jako když se člověk vrátí domů zavřít dveře, které nedopatřením zůstaly otevřené.

A tak se dalo do pohybu toto vyprávění. Nevím, k čemu nám je vzpomínat, zda nám to přináší nějaké dobrodiní, nebo je to naopak za trest, ani jak se prožité dá vzpomínáním změnit, ale pro mne se stalo životně důležitým dobře si vzpomenout na

Ricarda Laverdeho. Kdesi jsem četl, že člověk by měl ve čtyřiceti letech odvyprávět příběh svého života, a mně se tato neodkladná lhůta blíží: ve chvíli, kdy píšu tyto řádky, mě od hnusného výročí dělí sotva pár týdnů. *Příběh svého života*. Ne, nebudu vyprávět svůj život, jenom pár dní, které se odehrály před dlouhou dobou, a navíc s plným vědomím, že tento příběh, jak se připomíná v pohádkách, se stal dávno a stane se zase znovu. A není podstatné, že vyprávět ho připadlo zrovna mně.

V den své smrti počátkem roku 1996 Ricardo Laverde celé dopoledne bloumal po úzkých chodnicích čtvrti La Candelaria v centru Bogoty mezi starými domy se střešními taškami z pálené hlíny a s mramorovými tabulkami na zdech, které neznámo pro koho připomínají historické okamžiky, a kolem jedné dorazil do biliárového klubu na Čtrnácté ulici, kde si chtěl se štamgasty zahrát pár partií. Pustil se do hry a nevypadal nervózně ani rozrušeně: vzal si stejné tágo a stejný stůl jako vždy, až vzadu u stěny pod puštěnou, ale němou televizí. Odehrál tři partie, ale nevzpomínám si, kolik vyhrál a kolik prohrál, protože to odpoledne jsem nehrál s ním, nýbrž u vedlejšího stolu. Zato si dobře vzpomínám na chvíli, kdy Laverde vyplatil sázky, rozloučil se s hráči a zamířil ke dveřím na nároží. Procházel mezi prvními stoly, obvykle neobsazenými, protože neon tady vrhá na slonovinové koule podivné stíny, a vtom zakolísal, jako by o něco zakopl. Otočil se a vrátil se k nám; trpělivě vyčkal, až dokončím právě započatou sérii šesti nebo sedmi karambolů, a dokonce krátce zatleskal jednomu obzvlášť povedenému; když potom viděl, že si zapisují dosažené body do tabulky, přistoupil ke mně a zeptal se, jestli nevím, kde by se dal vypůjčit nějaký přehrávač, aby si mohl poslechnout jednu nahrávku, kterou právě dostal. Mnohokrát jsem si pak položil otázku, co by se stalo, kdyby se byl Ricardo Laverde neobrátil na mne, ale na některého jiného hráče. Ale taková otázka nemá smysl stejně jako žádné zpětné úvahy o minulosti. Laverde měl dobrý důvod, aby se zeptal mne. Ten fakt nemůže nic změnit, stejně jako nic nezmění to, k čemu potom došlo.

Seznámil jsem se s ním koncem předchozího roku, několik týdnů před Vánoci. Blížily se mi šestadvacáté narozeniny, už dva roky jsem měl v kapse advokátský diplom, a ačkoli o skutečném světě jsem toho moc nevěděl, teoretický svět právnických studií jsem měl v malíčku. Doktorát jsem složil s vyznamenáním – s disertační prací o nepříčetnosti jako skutečnosti vylučující trestní odpovědnost v *Hamletovi*: dodnes uvažuji, jak se mi mohlo podařit, že mi takovou práci vůbec přijali, o ocenění nemluvě – a stal jsem se nejmladším interním vyučujícím v dějinách katedry, nebo to alespoň tvrdili mí nadřízení, když mi místo nabízeli, přesvědčeným, že mým jediným možným životním obzorem je vyučovat Úvod do práva a vštěpovat základy profese generacím ustrašených dětí, které právě opustily gymnázium. Tam, na stupínku před řadami zmatených holobrádků a snadno ovlivnitelných dívek s vykulenýma očima, jsem získával první lekce o povaze moci. Od začínajících studentů mě sice dělilo sotva osm let, jenže zároveň se mezi námi rozevírala dvojí propast autority a znalostí, což já obojí měl, kdežto oni, právě nastoupivší do života, to zcela postrádali. Obdivovali mě, trochu se mě báli a já si uvědomil, že se na ten strach a obdiv dá navykнуть, že je to něco jako droga. Vykládal jsem svým studentům o jeskyňářích, kteří uvíznou pod zemí a po pár dnech se začnou vzájemně pojídat, aby přežili: je zákon na jejich straně, nebo ne? Vykládal jsem o starém Shylockovi, o libře masa, kterou chtěl někomu vyříznout, o chytré Porcii, která mu v tom dokázala zabránit prostým využitím různých technik výkladu práva: bavilo mě sledovat je, jak gestikulují, pokřikují a ztrácejí se v komické argumentaci, jak se snaží v té spleť historie nalézt ideje zákona a spravedlnosti. Po těchto akademických debatách jsem chodíval do biliárových klubů na Čtrnácté ulici, zakouřených lokálů s nízkými stropy, kde se odehrával jiný život, život bez doktrín a právních věd. Na závěr dne jsem tam sázel nevelké obnosy a usrkával kávu s brandy ve společnosti jednoho dvou kolegů či nějaké studentky, která po pár skleničkách mohla skončit v mé posteli. Bydlel

jsem nedaleko v desátém patře, kde byl vzduch vždy chladný, výhled na město zježené cihlami a betonem vždy krásný a moje postel vždy vstřícná k debatě o pojetí trestu u Cesara Beccarii, o nějaké obtížné kapitole z Maxe Bodenheimera nebo prostě o vylepšení známky nejkratší cestou. Život byl v těch dobách, které jako by teď patřily někomu jinému, plný možností. Ovšem i tyto možnosti, jak jsem shledal později, patřily jinému: postupně se nepostřehnutelně vytratily jako ustupující odliv, až mě nechaly takového, jaký teď jsem.

Mé město se tou dobou začínalo vymaňovat z nejnásilnějších let svých nedávných dějin. Nemluvím o násilnostech, jaké představují laciná bodnutí nožem či zbloudilé kulky, ani o účtování mezi bezvýznamnými překupníčky, ale o násilí přesahujícím drobné řevnivosti a malé pomsty obyčejných lidí, o násilí, jehož původci jsou kolektivní a v některých jazycích se psávají s velkým písmenem: stát, kartel, armáda, fronta. My Bogotané už jsme mu přivykli, zčásti proto, že jeho obrazy nám s podivuhodnou pravidelností přinášely televizní zprávy a noviny; toho dne se z obrazovky začaly v mimořádném zpravodajství linout obrazy nejnovějšího atentátu. Nejprve jsme uviděli reportéra, který o události informoval od vchodu do nemocnice Clínica del Country, potom obraz rozstříleného mercedesu – rozbitým okénkem bylo vidět zadní sedadlo, střepy, cákance zaschlé krve – a nakonec, když ruch u všech stolů ustal, udělalo se ticho a někdo vykřikl, ať zesílí zvuk, spatřili jsme nad daty narození a ještě teplé smrti černobílou tvář oběti. Byl to konzervativní politik Álvaro Gómez, syn jednoho z nejkontroverznějších prezidentů století, sám vícenásobný kandidát v prezidentských volbách. Nikdo se nezeptal, proč ani kdo ho zabil, neboť takové otázky ztratily v mém městě už dávno smysl, pokládaly se nanejvýš řečnický, bez očekávání odpovědi, jako jediný možný způsob reakce na další facku do tváře. Tehdy mě to nenapadlo, ale tyhle zločiny (v tisku se jim říkalo „velevraždy“, vraždy významných osobností: význam toho slova jsem se naučil hned od malička)

tvořily páteř mého života a rozdělovaly jej na úseky jako nečekané návštěvy vzdáleného příbuzného. Onoho večera roku 1984, kdy Pablo Escobar zabil nebo dal zabít svého nejvýše postaveného pronásledovatele, ministra spravedlnosti Rodriga Laru Bonillu (dva zabijáci na motorce, zatačka Sto dvacáté sedmé), mi bylo čtrnáct. Šestnáct mi bylo, když Escobar zabil nebo dal zabít Guillerma Cana, ředitele deníku *El Espectador* (pár metrů od sídla vydavatelství ho vrah osmkrát střelil do prsou). Bylo mi devatenáct a už jsem byl dospělý, třebaže jsem dosud nevolil, když zahynul Luis Carlos Galán, prezidentský kandidát, jehož vražda byla jiná, nebo je jiná v naší obrazové paměti, protože jsme ji viděli v přímém přenosu v televizi: shromáždění svolávající slávu Galánovi, potom dávky ze samopalů, pak tělo hroustící se na dřevěné pódium, bezhluchý pád nebo snad zadunění přehlušené hukotem davu a prvními výkřiky. A brzy nato případ letadla společnosti Avianca, Boeingu 727-21, které nechal Escobar vybuchnout ve vzduchu – někde mezi Bogotou a Cali –, aby se zbavil politika, jenž v něm ani neletěl.

Takže my všichni u biliáru jsme toho zločinu rezignovaně zalitovali, ta odevzdanost už byla součástí naší národní mentality, dědictvím naší doby, a potom jsme se vrátili k rozehraným partiím. Tedy všichni kromě jednoho muže, jehož pozornost se dál upírala na obrazovku, kde obrazy atentátu vystřídala další zpráva s výjevem zkázy: býčí aréna zarostlá křovím až po vlajky (nebo k místu, kde kdysi zřejmě vlály vlajky), přístřešek s rezivějícími automobilovými veterány, obrovský tyranosaurus, z něhož po kusech odpadávalo umělé maso a odkrývalo složitou kovovou kostru, smutnou a holou jako stará krejčovská panna. Byla to Hacienda Nápoles, bájně území Pabla Escobara, někdejší generální štáb bossova impéria, která po jeho smrti roku 1993 zůstala na pospas zubu času. Právě tuto zpustošenost reportáž líčila: mluvilo se o nemovitostech zabavených narkobaronům, o milionech dolarů, které v nich stát prošťustroval, protože nikdo nevěděl, jak s tímhle majetkem naložit, o všem, co by se bývalo

mohlo s tím pohádkovým jménem udělat, a neudělalo se. Vtom jeden z hráčů u stolu nejbliž u televize, dosud zcela nenápadný, pronesl, jako by mluvil sám k sobě, ale nahlas a spontánně, jak dělávají lidé žijící o samotě, kteří už zapomněli, že je někdo může slyšet:

„Co asi udělají s těmi zvířaty,“ řekl. „Umírají hlady, chudáci, a všem je to jedno.“

Někdo se zeptal, o jakých zvířatech to mluví. Muž pouze řekl: „Ty přece za nic nemůžeš.“

To byla první slova, která jsem slyšel od Ricarda Laverdeho. Nic dalšího už neřekl: neupřesnil třeba, jaká zvířata má na mysli, ani jak ví, že umírají hlady. Ale nikdo se ho na to nezeptal, protože jsme všichni byli dost staří na to, abychom pamatovali nejlepší léta Haciendy Nápoles. Zoologická zahrada byla legendární místo, které jakožto výstřednost drogového milionáře skýtalo návštěvníkům podívanou v našich zeměpisných šířkách nevídanou. Navštívil jsem ji jako dvanáctiletý kluk o prosincových prázdninách; samozřejmě na zapřenou, aby rodiče nevěděli: nehorázná by jim připadala už jen myšlenka, že by jejich syn vkročil na pozemek známého mafiána, nemluvě o možnosti, že by ho to bavilo. Ale já prostě musel vidět to, o čem všichni bájili. Využil jsem pozvání kamarádových rodičů; jednou o víkendu jsme si přivstali a po šestihodinové jízdě dorazili z Bogoty do Puerta Triunfo; tam jsme prošli prostorným kamenným vjezdem (s názvem haciendy vyvedeným tučnými modrými písmeny) a odpoledne nám uteklo jako voda mezi bengálskými tygry a amazonskými papoušky, trpasličími koňmi a motýly o velikosti dlaně, dokonce i párem nosorožců indických, kteří přibyli právě v těch dnech, jak nám vysvětlil kluk v maskáčové uniformě s přízvukem ze severu. A ovšem, byli tam i hroši, z nichž v těch slavných časech ještě žádný neutekl. Takže jsem moc dobře věděl, o jakých zvířatech ten muž mluví; ale nevěděl jsem, že těch pár slov mi ho po téměř čtrnácti letech připomene. Nicméně o tomhle jsem přemýšlel až později, to je jasné: tenkrát u biliáru byl Ricardo Laverde jen

jedním z mnoha, kdo v mé vlasti ohromeně sledovali vzestup a pád jednoho z nejznámějších Kolumbijců všech dob, takže jsem mu nevěnoval velkou pozornost.

Zato si z onoho dne jasně vybavuji, že mi ten muž nepřipadal jako někdo, z koho jde strach: byl tak hubený, že klamal tělem, museli jste ho vidět stát vedle tága, abyste si všimli, že měří sotva metr sedmdesát; měl řídké vlasy myší barvy, přeschlou pleť a jeho dlouhé, vždy špinavé nehty působily dojmem nemoci či zanedbanosti, zanedbanosti zpustlého pozemku. Bylo mu právě čtyřicet osm let, ale vypadal mnohem starší. Mluvil ztěžka, jako by se mu nedostávalo dechu; zápěstí měl tak slabé, že modrá špička tága se mu nad suknem vždy klepala a byl málem zázrak, že se vůbec trefil. Všechno na něm působilo unaveně. Jednou večer po Laverdeho odchodu mi jeden z jeho spoluhráčů (stejněho věku, ale pohyblivější, ne tak dýchavičný, bezpochyby je ještě naživu, možná teď čte tyto vzpomínky) vysvětlil příčinu oné únavy, ačkoli jsem se ho na nic neptal. „To je tím vězením,“ řekl a v ústech mu při těch slovech zablýskl zlatý zub. „Vězení člověka vyřídí.“

„Byl ve vězení?“

„Právě ho pustili. Seděl prý nějakých dvacet let.“

„A co udělal?“

„Jo, to nevím,“ řekl ten muž. „Ale něco asi udělat musel, ne? Takový flastr nikomu nenapaří pro nic za nic.“

Samozřejmě jsem mu věřil, protože jsem neměl proč si myslet, že existuje nějaká alternativní pravda, neměl jsem v tu chvíli žádný důvod zpochybňovat tuto první prostoduchou, nepodloženou verzi života Ricarda Laverdeho. Napadlo mě, že jsem dosud nepoznal žádného bývalého trestance – už ten výraz, bývalý trestanec, zní nezvykle –, a můj zájem o Laverdeho vzrostl, nebo vzrostla má zvědavost. Takový dlouhý trest vždy na mladíka mého tehdejšího věku udělá dojem. Spočítal jsem si, že když Laverde nastupoval do vězení, já teprve začínal chodit, a člověk se nemůže necítit divně při pomyslení, že vyrostl, vychodil

školy, objevil sex a možná i smrt (nějakého domácího mazlíčka a pak třeba dědečkovu), měl milenky, prožil bolestné rozchody a poznal moc rozhodovat, uspokojení či lítost z rozhodování, moc ubližovat a s tím spojené zadostiučinění či vinu, tohle všechno, a někdo jiný, protože dostal tak vysoký trest, mezitím prožívá život bez objevů, bez učení. Nežítý život, život unikající mezi prsty, vlastní zakoušený život, ale zároveň v cizím vlastnictví, ve vlastnictví těch, kdo jej nezakoušejí.

Téměř bezděčně jsem se s ním začal sblížovat. Nejprve se tak dělo náhodně: například jsem zatleskal nějakému jeho zdařilému štouchu – byl šikovný na jednobandy – a pak jsem ho pozval zahrát si u mého stolu nebo jsem se dovolil, jestli se mohu připojit k němu. Přijal mě nerad, jako zasvěcenec adepta, třebaže jsem hrál lépe a Laverde se mnou konečně mohl přestat prohrávat. Jenže jsem zjistil, že prohrávání mu příliš nevádí: peníze, které po skončené partii pokládal na smaragdové sukno, ty dvě tři tmavé, zmačkané bankovky, patřily k jeho běžným výdajům, pasivum předem zahrnuté do rozpočtu. Kulečník pro něho neznamenal kratochvíli ani soutěžení, nýbrž jeho tehdejší jediný způsob, jak pobývat ve společnosti: třesk narážejících koulí, klapání dřevěných kuliček na počítadle, šustění modré křídly na špičkách ze zašlé kůže, to byl jeho veřejný život. Mimo tyto prostory, bez kulečnickového tága v ruce nedokázal Laverde udržet plynulou konverzaci, nemluvě o nějakém vztahu. „Někdy si myslím,“ řekl mi, když jsme spolu jedinkrát měli vážnější rozhovor, „že jsem se nikdy nikomu nepodíval do očí.“ Pochopitelně přeháněl, ale nejsem si jistý, jestli přeháněl záměrně. Koneckonců do očí se mi při těch slovech nedíval.

Teď po tolika letech, teď, kdy vzpomínám s pochopením, které jsem tehdy neměl, myslím na ten rozhovor a připadá mi neuvěřitelné, že mě tehdy neuhodilo do očí, jak moc je důležitý. (A zároveň si říkám, že jsme velmi špatní soudci přítomného okamžiku, možná proto, že přítomnost ve skutečnosti neexistuje: všechno je vzpomínka, věta, kterou jsem právě dopsal, je už

vzpomínka, vzpomínkou je i tohle slovo, které jste právě přečetli.) Rok se chýlil ke konci; bylo zkouškové období, neučilo se; mé dny opanovala rutina u kulečníku a jistým způsobem jim dávala účel a tvar. „A vida,“ říkával mi Ricardo Laverde pokaždé, když mě viděl přicházet. „Zastihl jste mě úplně zázrakem, Yammaro, právě jsem chtěl jít.“ Na našich setkáních se něco měnilo: postřehl jsem to ten podvečer, kdy se Laverde se mnou nerozloučil jako obvykle, rukou vojensky přiloženou k čelu, a nenechal mě stát s tágem v ruce, ale počkal na mne, sledoval, jak platím za oba – čtyři kávy s brandy a závěrečnou kolu –, a pak vykročil z lokálu po mém boku. V zápachu výfukových plynů, smažených kukuřičných placek a otevřených kanálů se mnou došel na nároží náměstí Plazoleta del Rosario; tam mě na místě, kde se rampa sklání do temného chřtánu podzemního parkoviště, třepnul po rameni, křehké třepnutí křehkou rukou, podobné spíš pohlazení než rozloučení, a řekl mi:

„Tak nashle zítra. Musím si ještě něco vyřídit.“

Viděl jsem, jak se vyhýbá hloučkům překupníků smaragdů a míří do uličky pro pěší směrem k Sedmé třídě, pak zahrnul za roh a zmizel mi z očí. Na ulicích se začínala objevovat vánoční výzdoba: severské girlandy barevných žárovek a lízátka ve tvaru pastýřské hole, anglická slova, siluety sněhových vloček ve městě, kde nikdy nesněží a kde prosinec bývá nejslunečnejším měsícem roku. Jenomže ve dne nebyly zhaslé žárovičky na ozdobu: překážely, špinily, vizuálně znečišťovaly. Kabely natažené nad našimi hlavami z jedné strany vozovky na druhou vypadaly jako visuté mosty a na Bolívarově náměstí se plazily jako popínavé rostliny na kandelábry, na jónské sloupy Capitolia, po stěnách katedrály. Pravda, holubi měli víc drátů k posedávání a prodáváči kukuřice nestačili uspokojovat zájem turistů stejně jako pouliční fotografové: staří muži v ponču a plstěném klobouku chytali turisty, jako se nadhání dobytek, a potom, v okamžiku zmáčknutí spouště, přes sebe přehazovali kus černé látky, ne že by to jejich fotoaparát vyžadoval, ale protože to od nich očekávali

zákazníci. I tihle fotografové byli přeživšími z jiných časů, kdy se ještě nemohl každý vyfotografovat sám a nápad koupit si snímek, který vám udělali na ulici (často bez vašeho vědomí), nebyl úplně absurdní. Každý trochu starší Bogota má doma takovou poliční fotografii, většina jich pochází ze Sedmé, kdysi Královské obchodní ulice, královny všech bogotských ulic; moje generace vyrostla na prohlížení takových fotografií v rodinných albech, byli na nich muži v obleku s vestou a kravatou, ženy s rukavičkami a deštníky, lidé z jiné doby, kdy Bogota bývala chladnější, deštivější a domáctější, ale nikoli méně drsná. Mám ve svých papírech fotografii, kterou si v padesátých letech koupil dědeček, a pak tu, kterou si o patnáct let později zakoupil tatínek. Nemám však snímek, který si onoho podvečera koupil Ricardo Laverde, třebaže ten obraz přetrvává v mé paměti tak jasně, že bych ho mohl nakreslit se všemi podrobnostmi, kdybych měl kreslířský talent. Ale nemám. Kreslení patří k talentům, kterých se mi nedostává.

To tedy byla ta záležitost, kterou si Laverde ještě potřeboval vyřídit. Když se se mnou rozloučil, zamířil na Bolívarovo náměstí, tam si dal udělat tu záměrně nemoderní podobenku a nazítří přišel na kulečník s výsledkem v ruce: na papíře v sépiovém tónu s fotografovým vlastnoručním podpisem byl muž méně smutný či zamlklý než obvykle, muž, o němž by se dalo říct, kdyby se takové prohlášení ve světle posledních měsíců neměnilo v troufalost, že je spokojený. Stůl byl ještě potažený černým igelitem a Laverde na ten igelit položil obrázek, svůj vlastní obrázek, a okouzleně se na něj zadíval: pěkně učený, v dokonale vyžehleném obleku, s pravou rukou napřaženou k holubům zobajícím mu z dlaně; za ním se dal tušit pohled dvojice zvědavců s baťůžkem a v sandálech a vzadu, úplně v dálce, vedle vozíku s kukuřicí zvětšeného perspektivou, stál justiční palác.

„Moc pěkná,“ pochválil jsem fotku. „Tu jste si dal udělat včera?“

„Ano, včera,“ řekl a bez okolků mi vysvětlil: „Dorazí za mnou totiž manželka.“

Neřekl *ta fotka je dárek*. Nevysvětlil, proč by měl tenhle prapodivný dárek jeho ženu zajímat. Neřekl nic o letech ve vězení, třebaže mi bylo jasné, že ta okolnost plachtí nad celou situací jako sup nad umírajícím psem. Ricardo Laverde se každopádně choval, jako by nikdo v kulečnickové herně neznal jeho minulost; hned jsem pochopil, že tohle předstírání mezi námi uchovává křehkou rovnováhu, a raději jsem fikci nenarušil.

„Jak, dorazí?“ zeptal jsem se. „Odkud dorazí?“

„Ona je ze Spojených států, má tam rodinu. Manželka přiletí, řekneme, na návštěvu.“ A dodal: „Co ta fotka, dobrá? Líbí se vám?“

„Připadá mi moc dobrá,“ pochválil jsem ji s poněkud bezděčnou ochotou. „Vypadáte na ní velmi elegantně, Ricardo.“

„Velmi elegantně,“ zopakoval.

„Takže vy jste si vzal Američanku,“ řekl jsem.

„Představte si.“

„A dorazí na Vánoce?“

„Kéž by,“ řekl Laverde. „Doufám.“

„Proč kéž by, není to jisté?“

„Totiž, musím ji nejdřív přesvědčit. Ale to je dlouhé povídání, nechtějte po mně, abych vám to vykládal.“

Laverde stáhl ze stolu černý potah, ne jediným trhnutím, jak dělávali ostatní hráči, ale postupně ho pečlivě, téměř láskyplně skládal jako vlajku na státním pohřbu. Sklonil se nad stolem, znovu se napřímil, hledal nejlepší úhel, ale pak po celém tom obřadu šťouchl do špatné koule. „Sakra,“ řekl. „Pardon.“ Přikročil k tabuli s výsledky, zeptal se, kolik udělal karambolů, zaznamenal je špičkou tága (a nechtěně se dotkl bílé stěny, na níž nechal oblé modré znaménko vedle spousty podobných modrých obloučků nahromaděných za dlouhá léta). „Pardon,“ zopakoval. Myslí byl najednou úplně jinde: jako by pohyby i pohled upřený na slonovinové koule, které pomalu zaujímalý nové rozestavení na zeleném suknu, patřily k člověku, který odešel a je pryč, jakémusi přízraku. Začal jsem uvažovat, jestli Laverde třeba není s manželkou

rozvedený, když vtom mě jako zjevení napadla jiná, drsnější, tudíž i zajímavější možnost: jeho manželka neví, že Laverde už je venku z vězení. Na kratičký okamžik mezi dvěma karamboly jsem si představil muže vycházejícího z bogotské věznice – výjev se v mé představivosti odehrával v krajské věznici, poslední, s níž jsem se seznámil jako student kriminalistiky –, který drží své propuštění v tajnosti, aby mohl někoho překvapit, jakýsi Wakefield naruby, který chce ve tváři svého jediného rodinného příslušníka uvidět výraz překvapené lásky, jaký toužíme spatřit všichni, nebo jsme ho dokonce propracovanými úskoky někdy v životě vyvolali.

„A jak se jmenuje vaše žena?“ zeptal jsem se.

„Elena,“ odpověděl.

„Elena Laverdeová,“ řekl jsem, jako bych to jméno potěžkával, a přidal jsem mu vlastnickou koncovku, kterou v jeho generaci používali v Kolumbii téměř všichni.

„Ne,“ opravil mě Ricardo Laverde. „Elena Fritts. Nikdy jsme nechtěli, aby si vzala mé příjmení. Moderní žena, víte.“

„To je moderní?“

„Tenkrát to bylo moderní. Neměnit si příjmení. A jelikož je Američanka, lidé jí to promíjeli.“ A najednou dodal, jakoby s náhlou nebo znovu nabytou nenuceností: „Tak co, dáme si skleničku?“

A tak nám odpoledne uplynulo mezi sklenkami bílého rumu, po němž v krku zůstávala pachut špiritusu. Kolem páté už nás kulečník přestal bavit, odložili jsme tága na stůl, uklidili všechny tři koule do papírové krabice se třemi přihrádkami a usadili jsme se s rumem v ruce na dřevěné židle jako diváci nebo doprovod či znavení hráči, občas jsme vysokou sklenicí s rumem zatřepali, aby se nový led dobře promíchal, a stěny sklenice byly čím dál upatlanější od našich upocených zakřídovaných prstů. Obsáhli jsme odtamtud pohledem bar, chodbičku k záchodům i kout, kde visela televizní obrazovka, mohli jsme dokonce i komentovat šťouchy u několika stolů. U jednoho stolu stáli čtyři hráči, které jsme tam nikdy neviděli, měli hedvábné rukavičky a skládací tága

a sázeli na jednu partii víc peněz, než kolik jsme my dva utratili za měsíc. A právě tam, jak jsme seděli bok po boku, mi Ricardo Laverde řekl, že se ještě nikdy nikomu nepodíval do očí. A tam jsem si také uvědomil, že mi na Ricardu Laverdem něco nesedí: hluboký nesoulad mezi jeho vyjadřováním a způsoby, které nikdy nepostrádaly eleganci, a jeho zanedbaným vzhledem, chatrnými finančními prostředky a vůbec pobytem v těchto lokálech, v nichž hledají jakous takous stabilitu lidé, jejichž život je z nějakého důvodu vratký.

„To je zvláštní, Ricardo,“ řekl jsem mu. „Nikdy jsem se vás nezeptal, co vlastně děláte.“

„To je pravda, nikdy,“ potvrdil Laverde. „Ani já vás ne. Protože já si představuju, že jste profesor, tady jsou profesori všichni, v centru je příliš mnoho univerzit. Jste profesor, Yammaro?“

„Ano,“ přitakal jsem, „učím na právech.“

„Tak to je skvělé,“ řekl Laverde s křivým úsměvem. „V téhle zemi není dost advokátů.“

Vypadal, že ještě něco dodá. Nedodal nic.

„Ale vy jste mi neodpověděl,“ naléhal jsem. „Co děláte, kde pracujete?“

Rozhostilo se mlčení. Co všechno mu asi za ty dvě vteřiny prolétlo hlavou: nyní, s odstupem času, to chápu. Jaké kalkulace, jaká odřeknutí, jaká zdráhání.

„Jsem pilot,“ řekl Laverde hlasem, jaký jsem od něho ještě neslyšel. „Lépe řečeno jsem býval pilot. Teď jsem pilot v důchodu.“

„Pilot čeho?“

„Pilot věcí, které potřebují pilota.“

„Jistě, ale jakých? Dopravních letadel? Policejních vrtulníků? Já tomu totiž...“

„Podívejte se, Yammaro,“ přerušil mě klidným, ale zároveň pevným hlasem, „já svůj život nevykládám na potkání. Neplete si laskavě kulečník s přátelstvím.“

Mohlo to být urážlivé, ale nebylo: v jeho slovech se za náhlou, spíš zbytečnou útočností skrývala prosba. Po té hrubé odpovědi

následovala kající, omluvná gesta, dítě zoufale přivolávající pozornost, a já mu jeho hrubost odpustil, jako se odpouští dítěti. Provozovatel kulečnicku don José, silný, plešatý muž v řeznické zástěře, nám čas od času doplňoval sklenice ledem a rumem a hned se zase vracel na plechovou lavici za barovým pultem, aby se dál věnoval křížovce z deníku *El Espacio*. Myslel jsem na Elenu Laverdeovou, manželku. Kteréhosi dne kteréhosi roku vystoupil Ricardo ze svého života a vešel do věznice. Ale co provedl, za co to dostal? A jeho manželka ho za všechna ta léta nenavštívila? Jak je možné, že nějaký pilot skončí v kulečnickově herně v centru Bogoty, tráví tam dny a utrácí peníze v sázkách? Možná tehdy poprvé mi hlavou intuitivně, útržkovitě bleskla ta myšlenka, která se mi později tolikrát vrátila, vyjádřená jinými slovy nebo nezformulovaná do slov: *Tento muž nebýval vždy tímto mužem. Tento muž dříve byl někým jiným.*

Když jsme vyšli ven, byla už tma. Nemám přesný přehled, kolik jsme toho v herně vypili, ale vím, že nám rum stoupl do hlavy a chodníky ve čtvrti La Candelaria nám najednou byly úzké. Sotva se po nich dalo chodit: z tisíců kanceláří v centru vycházeli úředníci a mířili domů nebo do obchodů, nakoupit vánoční dárky, anebo tvořili hloučky na nárožích, kde čekali na autobus. Ricardo Laverde nejdřív hned před vchodem vrazil do nějaké ženy v oranžovém kostýmu (možná nebyl oranžový, ale ta barva ve světle žlutých lamp vypadala oranžově). „Koukejte na cestu, hlupáku,“ řekla mu ta žena, a mně najednou bylo jasné, že nechat ho jít v takovém stavu domů je nezodpovědné, ne-li nebezpečné. Nabídl jsem, že ho doprovodím, a on přijal, nebo přinejmenším nijak viditelně neprotestoval. Za pár minut jsme procházeli kolem zavřených vrat kostela La Bordadita a dav od jisté chvíle zůstal za námi, jako bychom vešli do nějakého jiného města, do města, kde panuje zákaz vycházení. Vnitřek historické čtvrti La Candelaria je prostor mimo čas: z celé Bogoty si jen v několika uličkách této čtvrti dokážeme představit, jak vypadal život před sto lety. A právě na této procházce se mnou Laverde poprvé

promluvil, jako se mluví s přítelem. Zprvu jsem si myslel, že se snaží odčinit předchozí zbytečné hulvátství (po alkoholu býváme lítostiví a míváme tendenci se obviňovat); potom se mi začalo zdát, že je v tom něco víc, jako by před sebou měl nějaký naléhavý úkol či neodkladnou povinnost, jejichž pozadí se vymykalo mému chápání. Nechal jsem ho samozřejmě vymluvit, opilce člověk vždycky musí nechat vymluvit, když začnou vykládat svoje opi-lecké historky. „Ta žena je všechno, co mám,“ řekl mi.

„Elena?“ zeptal jsem se. „Vaše žena?“

„Ona je všechno, všecičko, co mám. Nechtějte po mně podrobnosti, Yammaro, nikomu se nemluví snadno o vlastních chybách. A já chyboval, jako každý. Zpackal jsem to, ovšem. Strašně jsem to zpackal. Vy jste hodně mladý, Yammaro, tak mladý, že o chybách možná ještě nic nevíte. Nemluví o tom, že někdo zahne svojí dívce, to ne, ani že přebere holku nejlepšímu kamarádovi, to jsou dětinskosti. Já mluvím o osudových chybách, Yammaro, ty vy ještě neznáte. Tím líp. Tak si to užívejte, Yammaro, užívejte si, dokud to jde: člověk je šťastný, dokud to nepodělá – a potom už nejde být jako dřív. A tohle si teď hodlám potvrdit. Přiletí Elena a já zkusím získat zpátky, co bývalo dřív. Elena byla moje životní láska. A odloučili jsme se, sice jsme se odloučit nechtěli, ale odloučili jsme se. Rozloučil nás život, tak to prostě v životě chodí. Podělal jsem to. Podělal jsem to a rozešli jsme se. Ale že člověk něco podělá, to není podstatné, Yammaro, запиšte si to za uši, není podstatné, že člověk něco zpacká, ale že umí tu zpackanou záležitost napravit. Na nápravu není nikdy pozdě, i když uplyne spousta času, hromada let, vždycky se dá slepit, co člověk roz-bil. A to já teď udělám. Elena přijede a já to udělám, žádný omyl nemůže trvat věčně. Všechno se to stalo už dávno, strašně dávno. Nejspíš jste ještě ani nebyl na světě. Tak kolem roku 1970. Kdy jste se narodil?“

„V sedmdesátém, přesně,“ odpověděl jsem.

„Vážně?“

„Vážně.“

„Ne v jednasedmdesátém?“

„Ne,“ řekl jsem. „V sedmdesátém.“

„No vida. Toho roku se stala spousta věcí. V dalších letech samozřejmě taky, ale hlavně v sedmdesátém. Ten rok nám změnil život. Dopustil jsem, aby nás rozloučili, ale to není podstatné, Yammaro, to si zapište za uši, podstatné je to, co se stane teď. Elena přijede a já to udělám, napravím ty věci. Nemůže to být tak těžké, ne? Kolik zná člověk lidí, co cestou napravili, čím už prošli? Spoustu, ne? No a to já udělám. Nemůže to být tak těžké.“

Tohle všechno na mě Ricardo Laverde vysypal. V jeho ulici jsme byli sami, tak sami, že jsme bezděčně kráčeli prostředkem vozovky. V jednu chvíli proběhla kolem nás dolů vychrtlá mula s károu plnou starých novin a chlapík s opratěmi v ruce (opratě zastupoval zauzlovaný sisalový provaz) na nás musel hvízdnout, aby nás nepřejel. Vybavuji si, jak mula páchla výkaly, ačkoli si nevzpomínám, že by se zrovna v tu chvíli vydělala, a také si vybavuji pohled nějakého dítěte, které sedělo vzadu na káře a klimbalo nohama. A pak si vybavuji, jak napřahuji ruku, abych se s Laverdem rozloučil, a jak mi ruka zůstává trčet ve vzduchu, víceméně jako tamta sošná ruka obsypaná holuby na snímku z Bolívarova náměstí, protože Laverde se ke mně otočil zády, a jak odemykal vrata klíčem z jiných časů, řekl mi:

„Přece teď nepůjdete domů. Pojdte dál, mladíku, dáme si poslední skleničku, když si tak pěkně povídáme.“

„Ale já už musím jít, Ricardo.“

„Musíme jediné umřít,“ řekl trochu ztěžklým jazykem. „No tak, jen jednu, vážně poslední. Když už jste se vlácel do těchhle Bohem zapomenutých končin.“

Stáli jsme před typickým přízemním koloniálním domem, neopečovávaným jako kulturní či historická památka, nýbrž zanedbaným a smutným, byl to takový ten majetek přecházející z generace na generaci v rodině, která postupně chudne, až se poslední z rodu rozhodne dům prodat, aby se dostal z dluhů, nebo ho nechá vydělávat jako penzion či nevěstinec. Laverde stál

ve vchodu v nejisté rovnováze, jakou dokáže udržet jen zkušený opilec, a přidržoval jednou nohou vrata. V průjezdu jsem zahlédl chodbu s cihlovou podlahou a za ní ten nejmenší koloniální dvorek, jaký jsem kdy viděl. Uprostřed dvorku stál místo tradiční kašny věšák na prádlo a stěny chodby, nabílené vápnem, zdobily kalendáře s nahotinkami. Už jsem podobné domy navštívil, takže jsem si dokázal představit, co je za tmavou chodbou: představil jsem si byty s dřevěnými zelenými dveřmi, které se zavírají na visací zámek jako kůlna, a představil jsem si, že v jedné takové kůlně o rozměrech dva krát tři metry, jaké se pronajímají po týdnech, bydlí Ricardo Laverde. Ale bylo pozdě, potřeboval jsem si ještě projít poznámky na zítřek (nesnesitelná univerzitní byrokracie člověku nedopřeje oddechu), navíc pohybovat se po téhle čtvrti po jisté noční hodině znamenalo příliš provokovat osud. Laverde byl opilý a zabředl do důvěrností, na které jsem nebyl připravený, a já si v té chvíli uvědomil, že zeptat se ho, jaké stroje pilotoval, je něco úplně jiného než sedět s ním v jeho mrňavém kamrlíku a přihlížet, jak oplakává ztracené lásky. S důvěrnostmi jsem měl vždycky trochu potíží, tím spíš, když jsem je měl sdílet s muži. Ať už mi chce Laverde říct cokoli, pomyslel jsem si, může mi to klidně vyprávět i nazítří někde venku nebo na veřejných místech, nemusí se se mnou trapně kamarádíčkovat, brečet mi na rameni a vyžadovat povrchní mužskou solidaritu. Svět se zítra nezhroutí, pomyslel jsem si. A Laverde svůj život nezapomene. Takže mě příliš nepřekvapilo, když jsem uslyšel, jak říkám:

„Vážně ne, Ricardo. Někdy jindy.“

Na chvíli znehybněl.

„Tak dobře,“ řekl. Pokud byl hodně zklamaný, nedal na sobě nic znát. Otočil se zády, a jak za sebou zavíral vrata, vybafl: „Někdy jindy.“

Ovšemže kdybych tehdy věděl, co vím teď, kdybych tušil, jak mi Ricardo Laverde poznamená život, nerozmýšlel bych se ani vteřinu. Mockrát jsem se od té doby ptal, co by se bývalo stalo, kdybych jeho pozvání přijal, co by mi Laverde vyprávěl, kdybych

byl zašel na poslední skleničku, která nikdy není poslední, jak by to možná změnilo to, co přišlo potom.

Ale to všechno jsou zbytečné otázky. Neexistuje horší zlozvyk ani nebezpečnější vrtoch než spekulovat anebo splétat domněnky o cestách, po nichž jsme se nevydali.

Trvalo dlouho, než jsem se s ním zase uviděl. V následujících dnech jsem se sice párkrát stavil v kulečnickových hernách, ale nepotkali jsme se. A potom, zrovna když mě napadlo zajít za ním domů, jsem se dozvěděl, že někam odcestoval. Nevěděl jsem kam ani s kým; Laverde prostě jednou k večeru zaplatil, co dlužil za hru a pití, oznámil, že jede na dovolenou, a následujícího dne byl v tahu, jako když člověka opustí štěstí ve hře. A tak jsem i já přestal chodit do toho lokálu, který pro mne bez Laverdeho přítomnosti náhle ztratil veškerou zajímavost. Univerzita na prázdniny zavřela, navyklá činnost kolem zkoušek a katedry ustala a fakulta osiřela (auly utichly, v kancelářích skončila honička). A právě v tomto mezidobí mi Aura Rodríguezová, bývalá studentka, s níž jsem víceméně tajně, rozhodně však velmi obezřetně už několik měsíců chodil, řekla, že je těhotná.

Aura Rodríguezová. V chaotické změti jejích příjmení se vyskytovalo i Aljure a Hadad a libanonská krev se dala vyčíst z jejích hlubokých očí, srostlého hustého obočí a úzkého čela, což by jedno s druhým mohlo u někoho méně extrovertního a vlídného budit dojem vážnosti, ne-li zlé povahy. Její usměvavost a oči pozorné až k drzosti odzbrojovaly či neutralizovaly rysy, které sice byly krásné (ano, krásné, překrásné), ale mohly ztvrdnout, ba stát se nepřátelskými – stačilo lehce zkrabatit čelo, jistým způsobem pootevřít ústa a nadechnout se, když byla nervózní nebo se hněvala. Aura se mi přinejmenším zčásti líbila proto, že její životopis měl tak málo společného s mým, počínaje vykořeněním v dětství: oba její rodiče pocházeli z karibského pobřeží, přišli do Bogoty s holčičkou v náručí, avšak nikdy se nesžili s tímhle městem se záludnými, úskočnými lidmi, a tak

časem přijali pracovní nabídku v Dominikánské republice, potom další v Mexiku a pak ještě krátce pracovali v Santiagu de Chile, takže Aura opustila Bogotu v útlém dětství a její dospívání se podobalo kočovnému cirkusu a zároveň věčně nedokončené symfonii. Rodina se vrátila do Bogoty počátkem roku 1994, několik týdnů po zabití Pabla Escobara; těžké desetiletí už bylo za námi a Aura měla navždy žít v nevědomosti o tom, co jsme tady viděli a vyslechli my, kdo jsme tu zůstali. Když se ta vykořeněná dívka za nějaký čas dostavila k přijímacím zkouškám na univerzitu, děkan fakulty jí položil stejnou otázku jako všem ostatním uchazečům: proč zrovna práva? Aura natukla to i ono, ale skončila důvodem, který méně než s budoucností souvisel s nedávnou minulostí: „Abych mohla v klidu zůstat na jednom místě.“ Advokáti mohou vykonávat povolání jen tam, kde studovali, vysvětlila Aura, a taková stabilita se jí jevila neodkladná. V tu chvíli to sice neřekla, ale její rodiče už začínali plánovat další cestu a Aura se rozhodla, že ona nebude její součástí.

Takže zůstala v Bogotě sama, bydlela se dvěma dívkami z Barranquilly v bytě zařízeném pár kusy laciného nábytku, kde všechno, nájemnicemi počínaje, mělo provizorní ráz. A začala studovat práva. Byla mou studentkou, když jsem sám začínal prvním rokem učit a byl jsem také nováček; pak jsme se nijak nestýkali, dokud nedostudovala, přestože jsme se pohybovali po stejných chodbách, často chodili do stejných studentských kaváren v centru a párkrát se pozdravili v právnických knihkupectvích Legis nebo Temis, kde vládne atmosféra státního úřadu a byrokratické dlaždice páchnou po čisticích prostředcích. Jednoho březnového odpoledne jsme se potkali v kině na Čtyřřidvacáté; zdálo se nám povedené, že se oba chodíme sami dívat na černobílé filmy (dávali cyklus Buñuelových snímků, ten večer *Šimona na poušti*, po první čtvrt hodině jsem usnul jako špalek). Vyměnili jsme si telefonní čísla, že si zítra zajdeme na kávu, a nazítří jsme nechali stát nedopitý šálek, když jsme si uprostřed banálního rozhovoru uvědomili, že nás nezajímá vyprávět si vlastní život,

ale zajít někam, kde bychom spolu mohli jít do postele a po zbytek večera se dívat na nahé tělo toho druhého, které si každý z nás představoval od chvíle, kdy jsme se poprvé setkali ve frigidním prostoru poslucháren. Já si vybavoval její chraptivý hlas a vystouplé klíční kosti; překvapily mě pihy mezi ňadry (představoval jsem si světlou a hladkou pleť jako na tvářích) a také mě udivovala její ústa, z nějakých vědecky nevysvětlitelných důvodů vždy chladná.

Potom však počáteční překvapení, zkoumání, objevování a bezuzdnosti nahradil jiný stav, možná překvapivější, protože se nedal předvídat. V dalších dnech jsme se neúnavně vídali dál a zjistili jsme, že naše soukromé světy se po našich tajných schůzkách téměř nemění, že náš vztah nijak nenarušuje praktickou stránku našich životů, nemění je k lepšímu ani k horšímu, jen prostě existuje zároveň a vedle jako paralelní silnice, jako příběh, který sledujeme v jednotlivých dílech televizního seriálu. Uvědomili jsme si, jak málo se známe, rozhodně jsem si to uvědomil já. Objevování Aury mi dlouho trvalo, té zvláštní ženy, která vedle mě v noci uléhala a začínala vyprávět vlastní i cizí historky a svým vyprávěním pro mne vytvářela naprosto nový svět, v němž kamarádčin byt například páchl bolestí hlavy nebo v němž bolest mohla mít chuť guanabanové zmrzliny. „To je jako být s někým, kdo trpí synestézií, pletou se ti smyslové vjemy,“ říkal jsem jí. Nikdy předtím jsem neviděl, že by si někdo nejdřív očichal dárek, než ho otevře, třebaže je jasné, že to jsou boty nebo prstýnek, nevinný malý prstýnek. „Jak voní prstýnek?“ ptal jsem se Aury. „Nevoní nijak, prostě nevoní. Ale to se tobě nedá vysvětlit.“

A tak bychom asi byli mohli pokračovat celý život. Jenže pět dní před Vánoci se u mě Aura objevila s červeným kufrem na kolečkách, všude měl plno kapes. „Mám šest týdnů na rozmyšlenou,“ řekla mi. „Chci s tebou strávit svátky, pak uvidíme, jak se rozhodneme.“ Z jedné kapsy kufru vytáhla digitální budík a penál, v němž však nebyly potřeby psací, jak jsem čekal, ale kosmetické; v jiné měla Aura fotografii rodičů, kteří už se tou

dobou zabydlovali v Buenos Aires. Vytáhla fotku, položila ji lícem dolů na jeden noční stůl a obrátila ji až ve chvíli, kdy jsem souhlasil, že ano, že strávíme svátky společně, že je to dobrý nápad. V tu chvíli – ten obraz mám v paměti úplně živý – se natáhla na mou ustlanou postel, zavřela oči a začala mluvit. „Lidi mi nevěří,“ řekla. Myslel jsem, že mluví o těhotenství, a zeptal jsem se: „Kdo? Komu jsi to pověděla?“ „Když vyprávím o rodičích,“ odpověděla Aura. „Nevěří mi.“ Lehl jsem si vedle ní, zkrřížil ruce za hlavou a poslouchal jsem. „Nevěří mi třeba, že nechápu, proč mě počali, když si přece úplně vystačí sami. Pořád si vystačí sami. Stačí jeden druhému, tak je to. Cítil jsi někdy něco takového? Že jsi s rodiči a najednou překážíš, najednou jsi navíc? Mně se to děje často, nebo se mi to často dělo, dokud jsem nezačala bydlet sama, je to divné, jsi s rodiči, a oni se na sebe najednou začnou dívat takovým tím pohledem, který už znáš, a smějí se jako blázni něčemu, co mají jen mezi sebou a ty nevíš, co to je, a nejhorší je ten pocit, že nemáš právo se vyptávat. Ten pohled znám dávno nazpaměť, není to spojení, je to něco mnohem víc, Antonio. Mokrát jsem ho zažila jako malá holka, v Mexiku nebo v Chile, mokrát. Při nějakém jídle s hosty, kteří jim moc nepadli do noty, ale stejně je zvali, nebo na ulici, když se potkali s někým, kdo žvanil hlouposti, to jsem dokázala pět vteřin předem uhodnout, *teď přijde ten pohled*, a skutečně, za pět vteřin se zvedala obočí, setkávaly se oči a já jim viděla ve tvářích ten úsměv, který nikdo jiný nevnímal a který používali, aby se posmívali ostatním, nikdy jsem neviděla, že by se někdo někomu takhle posmíval. Copak se dá usmát, aby to nikdo neviděl? To oni uměli, Antonio, přísahám, že nepřeháním, já jsem mezi takovými úsměvy vyrostla. Proč mi to tak vadilo? Proč mi to pořád ještě tolik vadí?“

V jejích slovech nebyl smutek, nýbrž rozčilení nebo spíš vztek, vztek člověka podvedeného z nedbalosti anebo lhostejnosti, ano, to je ono, vztek ošizeného člověka. „Na něco jsem si vzpomněla,“ řekla tehdy. „Bylo mi tak čtrnáct patnáct, právě jsme se měli stěhovat do Mexika. Byl pátek, školní den, spolužačkám se nějak

nechtělo na zeměpis a na matiku, tak jsme utekly za školu. Procházely jsme se v parku, v parku San Lorenzo, na jménu nezáleží. A najednou jsem uviděla nějakého pána, který se strašně podobal tatínkovi, jenže seděl v jiném autě, než měl tatínek. Zastavil na nároží a vyhlížel na ulici, až do auta nastoupila paní, která se strašně podobala mamince, ale měla na sobě jiné šaty, než nosila maminka, a také měla na rozdíl od maminky zrzavé vlasy. To se stalo na druhé straně parku, nemohli pak jet jinudy než kolem nás, pomalu se vynořili ze zatačky a projeli nám přímo před nosem. Nevím, co jsem si představovala, když jsem na ně zamávala, aby zastavili, ale ta podobnost na mě udělala opravdu silný dojem. Zastavili, já stála na chodníku, auto na vozovce, a zblízka jsem si okamžitě uvědomila, že jsou to opravdu oni, tatínek a maminka. Usmála jsem se na ně, zeptala se jich, co se děje, a vtom začala ta hrůza: dívali se na mě a mluvili se mnou, jako by mě neznali, jako by mě nikdy neviděli. Jako bych byla nějaká moje spolužačka. Později jsem pochopila, že si hráli. Na manžela, který na ulici sbalí drahou kurvu. Hráli si a nemohli dopustit, abych jim hru pokazila. A večer bylo všechno normální: rodinná večeře, společné koukání na televizi, všechno jako obvykle. Nic nevysvětlili. Několik dnů jsem na to pořád myslela, nic jsem nechápala a cítila jsem něco, co jsem nikdy předtím nepocítila, nejspíš strach, ale strach z čeho? No není to absurdní?“ Nadechla se (se sevřenými rty přitisknutými k zubům) a špitla: „A teď budu mít dítě já. A nevím, jestli jsem na to připravená, Antonio. Nevím, jestli jsem připravená.“

„Já myslím, že jsi,“ odpověděl jsem.

Také jsem odpověď spíš jen vydechl, vzpomínám si. A pak jsem pokračoval: „Přistěhuj si všechny věci. Jsme připravení.“ Místo dalších slov se Aura rozplakala a její tichý, ale vytrvalý pláč ustal, až když usnula.

Koncem roku 1995 vládlo typické počasí náhorní plošiny: sytě modré nebe příznačné pro vysoko položené andské oblasti, raní mrazíky se suchým vzduchem, spalující na polích brambory

a kvěťák, zbytek dne však slunečný a teplý, zářivý tak, že k večeru má člověk zarudlou pleť na šíji a na lících kostech. Celou tu předvánoční dobu jsem se Auře věnoval s vytrvalostí – ne, s monománií – adolescenta. Přes den jsme na doporučení lékaře chodili na procházky, ona si po obědě doprávala dlouhou siestu, já opravoval mizerné seminárky, nebo jsme se oba doma dívali na pirátské kopie filmů, které se dostávaly do oběhu několik dní před oficiální premiérou v našich bíděně zásobených kinech. Po večerech mě Aura doprovázela na vánoční večírky u mých příbuzných či přátel, tančili jsme, pili nealkoholické pivo, zapalovali prskavky a ohňostroje a vystřelovali rachejtle, které vybuchovaly v roji barevných jisker na žlutavém nočním nebi nad městem, které nikdy není úplně temné. A nikdy, ani jednou se mi nemihlo hlavou, co asi v té chvíli dělá Ricardo Laverde, jestli i on chodí na vánoční večírky, provádí všechny tradiční obřady se střelným prachem a střílí rachejtle a zapaluje ohňostroje, jestli je přitom sám anebo s kým je.

Jednoho zamračeného, šedivého dopoledne po jednom takovém večírku jsme měli jít s Aurou na první ultrazvukové vyšetření. Aura termín málem zrušila a asi by to i udělala, kdyby to neznamenal čekání dalších dvacet dní, než se o miminku něco dozvíme, s rizikem, které přináší takový odklad. Nebylo to totiž ráno jako každé jiné, nebyl to jednadvacátý prosinec jako každý jiný: od časných ranních hodin všechny stanice i deníky přinášely zprávy o tom, že letadlo American Airlines na letu 965 z Miami, mířící na mezinárodní letiště Alfonsa Bonilly Aragóna ve městě Cali, v noci narazilo do západní stěny hory El Diluvio. Na palubě bylo pětapadesát cestujících, z nichž mnozí ani neletěli do Cali, ale hodlali přestoupit na poslední noční let do Bogoty. V době, kdy zpráva přišla, se vědělo jen o čtyřech přeživších, všichni s těžkými zraněními, a jejich počet se už nezvýšil. Všechny nezbytné podrobnosti – že to byl Boeing 757, že noc byla jasná a hvězdnatá, že se začíná mluvit o selhání lidského faktoru – jsem se dozvěděl ze zprávy vysílané na všech stanicích. Zamrazilo

mě z toho neštěstí, upřímně jsem litoval lidi, kteří marně čekali na příbuzné, aby s nimi strávili svátky, stejně jako ty, co na sedadle v letadle najednou pochopili, že už nikam nedoletí, že prožívají poslední vteřiny svého života. Ale byla to přechodná, odtaziťatá lítost, která určitě vyvanula ve chvíli, kdy jsme s Aurou vešli do těsné ordinace a tam jsme si vyslechli jinou zprávu, Aura vleže bez košile a já vestoje před monitorem, že naše holčička (Aura si byla nějakým zázrakem jistá, že to je holčička), jež v té chvíli měřila sedm milimetrů, je úplně v pořádku. Na černém monitoru blikal jakýsi zářivý, pohyblivý, nejasně uspořádaný vesmír a v něm je prý naše holčička, říkála žena v bílém plášti: ten ostrůvek v moři – každý z jeho sedmi milimetrů –, to je ona. V mihotavé záři monitoru jsem zahlédl Auřin úsměv, a ten úsměv, obávám se, mi nevymizí z paměti, co budu živ. Potom jsem uviděl, jak si Aura sahá prstem na břicho a nabírá modrý gel, kterým ji předtím potřela sestra. A pak si dala prst k nosu, aby ho očichala a podle pravidel svého světa vůni někam zařadila, a ta podívaná mě absurdně uspokojila, jako když člověk najde na ulici minci.

Nevybavuji si, že bych si na Laverdeho vzpomněl během ultrazvukového vyšetření, když jsme s Aurou ohromeně poslouchali, jak zběsile buší to malé srdíčko. Nevybavuji si ani, že bych si na Ricarda Laverdeho vzpomněl později, zatímco jsme si s Aurou poznamenávali holčiččí jména přímo na bílou nemocniční obálku s výsledky ultrazvukového vyšetření. Nevybavuji si, že bych si na Laverdeho vzpomněl, když jsme si v restauraci nahlas četli lékařskou zprávu a dozvěděli se, že naše holčička se nachází v horní části dělohy a má pravidelný vejčitý tvar, což v Auře vyvolalo záchvat smíchu. Nevybavuji si ani, že bych si na Laverdeho vzpomněl ve chvíli, kdy jsem v duchu probíral všechny své známé otce dcer, jednak abych zjistil, jestli narození dcery má na lidi nějaký předvídatelný účinek, jednak abych začal hledat případné poradce a opory, jako bych už tehdy tušil, že se na mne valí nejsilnější, nejtajemnější a nejméně předpověditelná zkušenost mého života. Vlastně si přesně nepamatuji, že by mi toho dne

a v následujících dnech – zatímco svět se pomalu přechyloval z jednoho roku do druhého – táhly hlavou jiné myšlenky než ty, které se vázaly k mému nastávajícímu otcovství. Čekal jsem holčičku, ve svých šestadvaceti letech jsem očekával narození holčičky a v závratí mládí jsem myslel jen na otce, který v mém věku měl už mne i mou sestru, a to přitom maminka v prvním těhotenství potratila. Tehdy jsem ještě nevěděl, že jeden starý polský romanopisec před drahnou dobou psal o hranici stínu, o chvíli, kdy se mladík zmocňuje vlastního života, ale přesně tohle jsem cítil, zatímco v Auřině bříše rostla moje holčička: cítil jsem, že se brzy promění v nové, neznámé stvoření, jehož tvář jsem neviděl a jež vládlo mocí, kterou nešlo změřit, a také jsem cítil, že až proběhne tato proměna, nebude cesty zpět. Jinak řečeno bez všech pohádek: cítil jsem, že mám teď zodpovědnost za cosi velmi důležitého a velmi křehkého, a kupodivu jsem měl i pocit, že jsem schopný té výzvě dostat. Proto mě teď nijak nepřekvapuje, že mám z těch dnů dojem, jako bych téměř ani nežil ve skutečném světě, neboť všechno, co nesouviselo s Auřiným těhotenstvím, zbavila svévolná paměť jakékoli důležitosti nebo významu.

Jednatřicátého prosince cestou na silvestrovský večírek vydala Aura seznam jmen, žlutý list papíru s vodorovnými červenými linkami a dvojitým zeleným okrajem, popsaný zaškrtnutými či podtrženými jmény a poznámkami na okraji, který jsme si zvykli nosit všude s sebou a vytahovali jej v těch mrtvých chvílích – ve frontě v bance, v čekárně, v proslulých bogotských dopravních zácpách –, kdy ostatní čítají časopisy nebo si představují cizí životy či lepší varianty životů vlastních. Z dlouhého sloupce kandidátů přežila jen dvě jména a budoucí matka obě opatřila poznámkou či výhradou.

Martina (ale je to jméno tenistky)
Carlota (ale je to jméno císařovny)

Jeli jsme po obchvatu na sever a projížděli pod mostem na Sté ulici. Kus před námi došlo k havárii a doprava se téměř úplně